

KIS-527 – Gl. polygamie, matriarcat

(MME da GE – 27 02 97)

Abaoe NOTK. ha SVBV. e reer gant Br. **lieswreger** evit treiñ Gl. *polygame*. Koulskoude ne dalveze ket Gr. *gamos* evit Br. *gwreg*, met evit Br. *pried*. Sed e soñj dimp e ve gwell deverañ diwar *-pried-*.

I. – Gl. *polygame* / -gamie
endogame / -gamie
exogame / -gamie

a rofe dimp :

Br. **liespriediñ** "*pratiquer la polygamie*"
liesprieder "*polygame*"
liespriedelezh "*polygamie*"
liespriedat "*polygame*"

enpriediñ "*pratiquer l'endogamie*"
enprieder "*endogame*"
enpriedelezh "*endogamie*"
enpriedat "*endogame*"

ezpriediñ "*pratiquer l'exogamie*"
ezprieder "*exogame*"
ezpriedelezh "*exogamie*"
ezpriedat "*exogame*"

II. – Gl. *matriarcat*

Roparz HEMON a ro **uhelvammelezh**. E Gerva SADED an Douaroniezh e kaver Br. **ozhac'hveliel** (ag. hep ak.) evit Gl. *patriarcal*. Daoust ha tu a ve d'ober gant **mammveliezh** ?

(GE da MME – 04 03 97)

I. – Gl. *polygamie*, h.a.

Br. **lieswreg**- savet gant VALLEE zo kevatal resis da Gl. *polygynie* "dimeziñ ur gwaz gant lies gwreg".

An Denoniezh a ra gant Gl. *polygamie* hervez tri ster :

I 1. — Evel kenster da Gl. *mariage plural*, un pe lies gwaz o timeziñ gant lies gwreg, un pe lies gwreg o timeziñ gant lies gwaz. Diforc'hiñ a ra meur a furm :

I 1a. – Gl. *mariage par groupes*, Br. *dimeziñ a stolloù*, ur stroll gwazed, breudeur peurliesañ, o prietaat d'ur stroll gwragez, c'hoarezed peurliesañ ;

I 1b. – Gl. *polygynie* ;

I 1c. – Gl. *polyandrie* "dimeziñ ur wreg gant lies gwaz".

I 2. — Er ster strizh : ur gwaz o timeziñ gant lies gwreg, ur wreg o timeziñ gant lies gwaz.

I 3. — E ster ar yezh voutin, an hini roet gant VALLEE ha gant an denoniourion o unan alies (gant an dibaot ez eo ar *polyandrie*).

E brezhoneg e welan an diskoulmoù-mañ :

I 1. — Br. **dimeziñ liesel**, **liesdimeziñ**. Diaes e ve arverañ Br. *pried*- amañ p'en adkaver e 2. Armerzhokoc'h eo ober an diforc'h diwar-bouez un heñvelster da Br. *priediñ* eget diwar-bouez an heñvelster da *lies*- ez eo *el*- (kevatal da hGr. *poluv*" a gaver e Br. *elanvet*, Kb. *Elgi*, arveret gant GP er Yezhoniezh : *elsonenn*).

I 1a. — Br. **dimeziñ a stolloù**. Soñjal a c'hallfed e Br. **strollzimeziñ** pe c'hoazh e Br. **strollbriediñ**.

I 1b. — Br. **lieswregiezh**. Daou abeg zo da zegemer an termen : da gentañ pa'z eus anezhañ (drastus e vez distroadañ un termen hep abeg sonn) ; d'an eil pa'z eo kevazas, Br. *gwreg* evel Kb. *gwraig* a dalvez "maouez" met ivez "pried b."

I 1c. — Br. **liesozhac'hiezh**, termen savet ivez gant VALLEE, ken kevazas hag an hini diaraok.

I 2. — Br. **liespriediñ**. Amañ emañ al lec'h reizh evit ho kinnigadenn.

I 3. — Br. **lieswregiezh**. Hag amañ e kav kinnigadenn VALLEE he lec'h.

Ne sav kudenn ebet a gav din evit degemer Br. **enpriediñ** hag **ezpriediñ**.

Kudenn a welan gant al lostgerioù a stagit ouzh *-pried-*, pa'z eo re gemplezh ho reizhiad hag amgempoell. Ober a rafen gant :

liespriediñ "*pratiquer la polygamie*" ; "*polygamie*" (evel stad)

liespriedad g. **-ed** (**-ez** b. **-ed**) "*polygame*"

liespriedat aa. "*polygame*"

liespriedadegzh b. "*polygamie*" (evel reizhiad kevredadel).

II. – Gl. *matriarcat*

Gl. *matriarcat* a c'houlenn ma ve graet stad eus reizhiadoù an urzhiata kevredadel. Sed un arroud gant CUISENIER e-barzh *Encycl. Univ.* 13, 680c :

Si l'on nomme « patriarcale », avec Radcliffe-Brown, une société où la descendance est patrilinéaire, où le mariage est patrilocal (l'épouse vient habiter dans le groupe local de son mari), où l'héritage des biens et la succession dans le rang se font en ligne masculine et où l'autorité est détenue par le père et ses parents, alors on nommera « patriarcale » une société où la descendance, l'héritage et la succession se font en ligne féminine, où le mariage est matrilocal (le mari vient habiter dans la maison de sa femme) et où l'autorité sur les enfants est exercée par les parents de la mère.

Tri c'heal zo bezant eno : ar veli, al lignez, an annez. A se e c'haller kendecheañ Gl. *patrilinéaire*, *matrilinéaire* dre Br. **tadlignezel**, **mammlignezel** ; Gl. *patrilocal*, *matrilocal* dre Br. **tadannezel**, **mammannezel** ; Gl. *patriarcal*, *matriarcal* dre Br. **tadveliel**, **mammveliel**. D'an arbennigourion da zivizout ha kemm zo etre Br. **tadveliel** hag **ozhac'hveliel** pe ha kenster eo an daou dermen. Dav eo lavarout emeur aze e-kreiz ur bodad arlakadurioù hervez ar skolioù tudoniourion ha moarvat e vo fred evit an daou dermen ha marteze evit re all hervez ar c'hemeradurioù disheñvel. E brezhoneg ez eo bet arveret an tri zermen **uheldadel**, **ozhac'hmeurel**, **ozhac'hveliel** — hag unan hepken a-geñver : **uhelvammel**. Ar c'hemeradurioù

ambredet gant VALLEE ne oant ket moarvat re an dudoniourion a vremañ, setu perak e c'haller, hep disteurel an termenoù all, ober gant Br. **tadveliel**, **mammveliel** evit an dudoniezh kempredel.

Lakaet e ve e brezhoneg an arroud diaraok evel henn :

Mar anver “ tadveliel ”, da heul Ratcliffe Brown, ur gevredigezh ma'z eo tadlignezel an hiladur ha tadannezel an dimeziñ (ar wreg o tont da chom e-barzh stroll lec'hel he gwaz), ma vez hêret ar madoù hag urvet ar renk el lignez c'hourevel, ma vez piaouet an aotrouniezh gant an tad hag e gerent, neuze e vo anvet “ mammveliel ” ur gevredigezh ma c'hoarvez hiladur, hêradur hag urvadur el lignez venevel, ma'z eo mammannezel an dimeziñ (ar gwaz o tont da chom e ti e wreg) ha ma vez embreget an aotrouniezh war ar vugale gant kerent ar vamm.